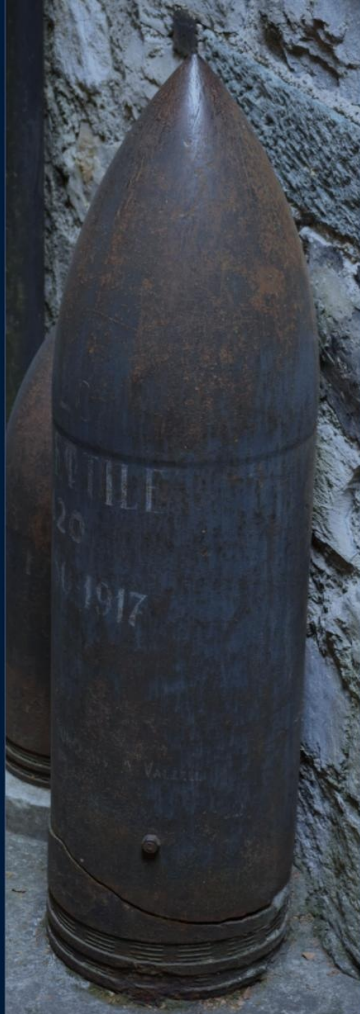

ФАТИХ
ӘМИРХАН

МОСТАФА

Чыккан көненнән ун көн кичегеп килгән бер татар гәзитәсе Мостафага 6 октябрьдә Казан гаете¹ икәнлеген белдерде. Бу көн инде 5 октябрьнең киче, сәгать тугызлар иде. Мостафага бу гади хәбәрнең әллә нәрсәсә генә ят шикелле тоелды да ул аны икенче кат укып чыкты. Аннан соң гәзитәне алдындагы тактадан корыштырылып куелган өстәл өстенә ташлады да үз-үзенә әйткән шикелле итеп:

— Һе, иртәгә гает диген алайса! — дип куйды. Мостафа әүвәлдә учитель булган, сугыш башлангач, солдатка алынып, прапорщиклар школасын² үткән вә хәзерге көндә сугыш мәйданының алгы сафында бер ротаны идарә итүче ротный командир³ иде.

Иртәгә көннең корбан гаете көне икәннен белү аның өчен ят иде. Чөнки бүген төнлә аның ротасы һөжүм ясарга тиеш булганлыктан, бүген сәгать алтыдан бирле, ягъни төнлә һөжүм ясарга хәзерләнергә кушкан әмерне алганнан бирле, аның башы фәкать шул ясалачак һөжүмнең планын төзү белән мәшгуль булган вә кулына тугры килгән бу татар гәзитәсен дә ул аңлау касды⁴ белән түгел, бәлки берәз гына вакытка нерваларын ял иттерү касды белән генә укый башлаган иде.

— Һе, иртәгә корбан гаете диген! Алай булгач, аны хәбәр итәргә кирәк! — дип, Мостафа башына килгән әллә нинди томанлы фикерен теле белән тәләффыз итте⁵ дә үзе аның эчендә утыра торган земләнкәсенең балчык диварларын, матрас урынына салам жәелгән караватларын һәм алдында атылган туптан хасил булган мәгъдән⁶ стакан эченә утыртылып яндырылып куелган шәм кисәген карап чыкты.

Алай булгач, аны хәбәр итәргә кирәк! — дип, ул тагын бер кат уйлады. Ләкин шуның соңыннан ук кемгә хәбәр итәргә кирәк? — дип, үз-үзенә бер сөаль⁷ бирде.

— Чынлап та, кемгә хәбәр итәргә? Мостафаның ротасында үткән каршы һөжүмнән соң инде фәкать бер татар солдат — Гайнетдинов кына калган иде.

— Гайнетдиновка хәбәр итәргә кирәк! — дип уйлап, Мостафа утырган урыныннан купты да, әллә нинди бер куәт тарафыннан туктатылган шикелле, баскан урынында уйланып, туктап калды.

— Юк, әле хәбәр итәргә ярамый. Ул белмәсен, ул белмәсен! Менә бүген төнге һөжүмнән исән чыкса, мин аңар иртәгә бәйрәм көн икәннен әйтермен. Ике тартма запас тәмәкем бар әле, шуның берсен аңар бирермен. Менә шушы тартмалы консервны аңар бирермен, корбан ите ашаган шикелле булсын. Аның өендә, бәлки, корбан чала торганнардыр...

Моннан соң Мостафаның хәтеренә үз йорты, андагы гает, Казан вә андагы гает кичәләре, тагы әллә нинди томанлы нәрсәләр килделәр... Ләкин алар озак сузыла алмадылар, земләнкә өстендә очып, еш-еш шартлый башлаган дошман туплары Мостафаны үзенең хәзерге вакыйгый⁸ тормышына кайтырга вә бик тизлек белән чыгып, кирәкле тәдбирләргә⁹ керешергә мәжбүр иттеләр.

Жир өсте тузан вә төтен белән тулды. Жир тетрәгән шикелле булды. Бах-бух итеп аннан да, моннан да оча торган дошман тупларының пыш-пыш шартлавыннан дөнья йөзе селкенә башлады.

— Без һөжүм башлаганчы, теге кансызлар башларга телиләр ахры! — дип уйлап,

Мостафа ул һөжүмне дәфгы итү¹⁰ өчен кирәкле әмерләр бирергә тиешле урынны ишгаль итте¹¹.

II

Гает көненең кояшы чыкканда инде дошманның һөжүме дәфгы ителгән, Мостафаның ротасы муаффақыятле¹² сурәттә үз урынын саклап калган иде.

Төне буге үлем белән капма-каршы торып агарынган, төссезләнгән, туплар күтәргән туфан белән тузанга манчылган Мостафа, бөтен тәне белән калтыранып үз ротасында үтерелгән солдатларның фирристен¹³ тәртип итәр өчен әле мәетләре жыелып өлгермәгән мәктүлләр¹⁴ арасында йөрәнергә тотынды. Алар күп түгел иде. Һәр тәкъдирдә дошманның тәләфаты¹⁵ Мостафа ротасыныкыннан күп артыграк икәнлегенә Мостафа ышана иде.

Мостафага мәетләргә тикшерүдә ярдәм итеп йөргән солдат: «Ваше благородие, менә безнең тәләфатымызның соңгысы инде! — дип, Мостафа басып торган җирдән егерме биш-утыз сажиндагы бер мәктүлне күрсәтте. Мостафа мәктүлнең янына килде һәм таныды. Ул — Гайнетдинов иде.

Сугыш сафында йөрәп, үлем дигән нәрсәгә ияләнгән Мостафага Гайнетдиновның үлеп яту кыяфәтендә ят бернәрсә юк иде. Ләкин ул шулай да бу мәет янында озак басып калды. Аннан соң дини бер хиснең сәвеке¹⁶ белән мәетнең янына тезләнеп, аның әллә нинди бер мөдһиш¹⁷ сурәттә ачылып ята торган күзләрен йомдырды һәм аның балчыкка буялган, инде суынган маңлаен үптә дә:

— Бәйрәм мөбарәк булсын, кардәш! — диде. Аның күзенә ике генә бөртек яшь килгән иде.

Notes

[[← 1](#)]

Казан гаете – Казанда гает укылган көн.

[← 2]

Прапорщиклар школасы – патша гаскәрендә иң кече офицерлар әзерли торган мәктәп.

[← 3]

Ротный командир – рота командиры

[← 4]

Касды - теләге

[← 5]

Тәлаффыз итү - әйтү

[← 6]

Мөгъдән - металл

[← 7]

Сөаль - сорау

[← 8]

Вакыйгый - чын

[← 9]

Тәдбир – (алдан уйланылып күрелгән) чара

[[← 10](#)]

Дәфгы итү – кире кайтару

[← 11]

Ишгаль итү – алу, биләү

[← 12]

Муаффахьятыле - уңайлы

[← 13]

Фигрист - исемлек

[← 14]

Мәхтүл – үтерелгән

[← 15]

Тәләфат - югалтулар

[← 16]

Сәвекъ – алга этәру

[← 17]

Мөдһиш - куркыныч